EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 24.5.2023
COM(2023) 627 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Rootsi 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Rootsi 2023. aasta lähenemisprogrammi kohta

{SWD(2023) 627 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Rootsi 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Rootsi 2023. aasta lähenemisprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,[1] eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,[2] eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,[3] millega loodi taaste- ja vastupidavusrahastu. Taaste- ja vastupidavusrahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb ELi rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas Euroopa poolaasta prioriteetidega aitab see kaasa majanduslikule ja sotsiaalsele taastumisele ning kestlike reformide ja investeeringute tegemisele, et eelkõige edendada rohe- ja digipööret ning muuta liikmesriikide majandus vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust ELis ja toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist. 30. juunil 2022 ajakohastati vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 11 lõikele 2 taaste- ja vastupidavusrahastust igale liikmesriigile eraldatavat maksimaalset rahalist toetust.

---

1 ELT L 209, 2.8.1997, lk 1.

2 ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

(2) 22. novembril 2022 võttis komisjon vastu iga-aastase kestliku majanduskasvu analüüsi[4], mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2023) algust. 23. märtsil 2023 kiitis Euroopa Ülemkogu analüüsi prioriteedid konkurentsivõimelise kestlikkuse nelja mõõtme raames heaks. 22. novembril 2022 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka 2023. aasta häiremehhanismi aruande, milles nimetati Rootsit ühe liikmesriigina, keda võib mõjutada tasakaalustamatus või kelle puhul on oht, et teda võib mõjutada tasakaalustamatus, ja kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Komisjon võttis vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta, mille nõukogu võttis vastu 16. mail 2023, ning ettepaneku 2023. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist ning mille nõukogu võttis vastu 13. märtsil 2023.

(3) Kuigi ELi riikide majandus on olnud märkimisväärselt vastupidav, mõjub geopoliitiline kontekst neile jätkuvalt negatiivselt. Kuna EL toetab kindlalt Ukrainat, keskendutakse ELi majandus- ja sotsiaalpoliitika tegevuskavas sellele, et vähendada lühiajalises perspektiivis energiašokkide negatiivset mõju haavatavatele kodumajapidamistele ja ettevõtetele ning jätkata jõupingutusi, et viia ellu rohe- ja digipööre, toetada kestlikku ja kaasavat majanduskasvu, tagada makromajanduslik stabiilsus ja suurendada vastupidavust keskpikas perspektiivis. Samuti keskendutakse jõuliselt ELi konkurentsivõime ja tootlikkuse suurendamisele.

(4) 1. veebruaril 2023 avaldas komisjon teatise „Rohelise kokkuleppe tööstuskava kliimaneutraalsuse ajastuks“,[5] et edendada ELi nullnetotööstuse konkurentsivõimet ja toetada kiiret üleminekut kliimaneutraalsusele. Kava täiendab Euroopa rohelise kokkuleppe ja kava „REPowerEU“ raames tehtavaid jõupingutusi. Sellega tahetakse luua keskkond, mis aitaks paremini suurendada ELi suutlikkust töötada välja nullnetotehnoloogiaid ja toota tooteid, mida on vaja ELi ambitsioonikate kliimaeesmärkide saavutamiseks, samuti tagada juurdepääs asjakohastele kriitilise tähtsusega toorainetele, sealhulgas mitmekesistades hankimist, kasutades parimal viisil liikmesriikide maavarasid ja maksimeerides toorainete ringlussevõttu. Kava aluseks on neli sammast: prognoositav ja lihtsam õigusraamistik, kiirem juurdepääs rahastusele, oskuste edendamine ning avatud kaubandus tarneahelate vastupidavuse tagamiseks. Komisjon avaldas 16. märtsil 2023 ka teatise „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega“,[6] milles on esitatud üheksa üksteist tugevdavat tegurit koos eesmärgiga välja kujundada majanduskasvu soodustav õigusraamistik. Teatises seatakse poliitilised prioriteedid, mille eesmärk on aktiivselt tagada struktuursed parandused, sihipärased investeeringud ja reguleerivad meetmed ELi ja selle liikmesriikide pikaajalise konkurentsivõime edendamiseks. Allpool esitatud soovitused aitavad neid prioriteete ellu viia.

(5) 2023. aastal jätkab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta arenemist kooskõlas taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on jätkuvalt oluline Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks, kuna kavades käsitletakse kõiki viimastel aastatel esitatud asjakohaseid riigipõhiseid soovitusi või märkimisväärset osa neist. 2019., 2020. ja 2022. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased ka

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mida on läbi vaadatud, ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21.

(6) 27. veebruaril 2023 vastu võetud REPowerEU määruse[7] eesmärk on kiiresti kaotada ELi sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitab tugevdada energiajulgeolekut ja mitmekesistada liidu energiavarustust ning edendada samal ajal taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. Määrus võimaldab liikmesriikidel lisada oma riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke. Samuti aitavad need reformid ja investeeringud suurendada ELi nullnetotööstuse konkurentsivõimet, nagu on kirjeldatud rohelise kokkuleppe tööstuskavas kliimaneutraalsuse ajastuks, ja käsitleda energiaalaseid riigipõhiseid soovitusi, mis esitati liikmesriikidele 2022. aastal ja esitatakse neile vajaduse korral ka 2023. aastal. REPowerEU määrusega kehtestatakse uus tagastamatu rahalise toetuse kategooria, mille kaudu saavad liikmesriigid rahastada taaste- ja vastupidavuskavade raames uusi energiaga seotud reforme ja investeeringuid.

(7) 8. märtsil 2023 võttis komisjon vastu teatise, milles esitatakse eelarvepoliitika suunised 2024. aastaks. Selle eesmärk on toetada liikmesriike stabiilsus- ja lähenemisprogrammide koostamisel ning seeläbi tugevdada poliitika koordineerimist[8]. Komisjon tuletas meelde, et stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli kohaldamine lõpetatakse 2023. aasta lõpus. Komisjon kutsus üles kohaldama 2023.–2024. aastal eelarvepoliitikat, mis tagab võla jätkusuutlikkuse keskpikas perspektiivis ja suurendab kestlikul viisil potentsiaalset majanduskasvu. Liikmesriike kutsuti üles määrama oma 2023. aasta stabiilsus- ja lähenemisprogrammides kindlaks, kuidas eelarvekavadega tagatakse keskpikas perspektiivis eelarvepuudujäägi kontrollväärtuse (3 % SKPst) järgimine ning võla usutav ja pidev vähendamine või selle hoidmine usaldusväärsel tasemel. Komisjon kutsus liikmesriike üles kaotama järk-järgult riiklikud eelarvemeetmed, mis on kehtestatud kodumajapidamiste ja ettevõtete kaitsmiseks energiahinnašoki eest, ja alustama kõige vähem suunatud meetmetest. Komisjon märkis, et kui uue energiasurve tõttu on vaja toetusmeetmeid pikendada, peaksid liikmesriikide sellised meetmed olema varasemast palju paremini suunatud haavatavatele kodumajapidamistele ja ettevõtetele. Komisjon pani ette, et eelarvesoovitused tuleks kvantifitseerida ja diferentseerida ning sõnastada esmaste netokulude alusel, nagu on kavandatud teatises ELi majanduse juhtimise raamistiku reformimise suuniste kohta[9]. Komisjon soovitas, et kõik liikmesriigid peaksid jätkama riiklikult rahastatavaid investeeringuid ning tagama taaste- ja vastupidavusrahastu ning muude ELi vahendite tõhusa kasutamise, eelkõige seoses rohe- ja digipöördega ning vastupidavuseesmärkidega. Komisjon märkis, et teeb nõukogule ettepaneku, et ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused algatataks olemasolevate õigusnormide kohaselt 2024. aasta kevadel 2023. aasta tulemuste põhjal.

(8) 26. aprillil 2023 esitas komisjon seadusandlikud ettepanekud ELi majandusjuhtimise eeskirjade põhjalikuks reformimiseks. Ettepanekute põhieesmärk on parandada

---

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1).

8 COM(2023) 141 final.

9 COM(2022) 583 final.

valitsemissektori võla jätkusuutlikkust ning edendada reformide ja investeeringute kaudu kõigis liikmesriikides kestlikku ja kaasavat majanduskasvu. Ettepanekutega soovitakse anda liikmesriikidele suurem kontroll keskpika perioodi kavade koostamise üle, kuid kehtestada ka rangem nõuete täitmise tagamise kord tagamaks, et liikmesriigid täidavad oma keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades võetud kohustusi. Eesmärk on viia seadusandlik töö lõpule 2023. aastal.

(9) 28. mail 2021 esitas Rootsi vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon hindas määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas esitatud hindamissuunistega. 4. mail 2022 võttis nõukogu vastu otsuse Rootsi taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta[10]. Osamaksete tegemine sõltub komisjoni otsusest, mis on tehtud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõikele 5 selle kohta, et Rootsi on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjaomased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.

(10) Kooskõlas määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 8 lõikega 1 esitas Rootsi 28. aprillil 2023 oma 2023. aasta riikliku reformikava ja 28. aprillil 2023 oma 2023. aasta lähenemisprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid koos. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab 2023. aasta riiklik reformikava ka Rootsi kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta.

(11) 24. mail 2023 avaldas komisjon Rootsi kohta 2023. aasta riigiaruande[11]. Selles hinnati Rootsi edusamme nõukogu poolt aastatel 2019–2022 vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehti kokkuvõte sellest, kuidas Rootsi on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Selle analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega. Samuti hinnati Rootsi edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning ELi peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(12) Komisjon tegi määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 5 alusel Rootsi kohta põhjaliku analüüsi ja avaldas selle tulemused 24. mail 2023[12]. Komisjon jõudis järeldusele, et Rootsis esineb makromajanduslik tasakaalustamatus. Eelkõige püsib haavatavus seoses kinnisvaraturu ja erasektori suure võlaga. Kinnisvarahinnad on kõrged ja on kuni viimase ajani tõusnud. Eluasemehindade tõus on käinud käsikäes erasektori võla suurenemisega. Arvestades rahapoliitika ja rahastamistingimuste märkimisväärset karmistumist, hakkasid kinnisvarahinnad 2022. aastal märgatavalt langema, mis näib olevat kuhjunud haavatavuse vähenemise algus. Hinnad on endiselt märkimisväärselt liiga kõrged ja eeldatavasti langevad need veel. Kinnisvarasektori käive on viimasel ajal märkimisväärselt langenud ja selle tulemusena on vähenenud ka nõudlus uute elamute järele. Seni on ebasoodsad arengud piirdunud ehitus- ja kinnisvarasektoriga, mis on pärast aastatepikkust kiiret kasvu järsult kahanenud. Tervikuna eeldatakse, et

[10] Nõukogu 4. mai 2022. aasta rakendusotsus Rootsi taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (ST 7772/22; ST 7772/22 ADD 1).

[11] SWD(2023) 627 final.

[12] SWD(2023) 644 final.

Rootsi majandus kahaneb 2023. aastal, kusjuures muutused rahapoliitika tingimustes mõjutavad kodumajapidamiste ja ärikinnisvaraettevõtete bilanssi ning nende tarbimis- ja investeerimisruumi. Intressimäärade tõusu mõju hüpoteeklaenumaksetele on märkimisväärne, kuna ujuvintressimäärad on levinud ja hüpoteeklaenud on väga pikad. Muutuvate tingimuste mõju finantssektorile on olnud piiratud; sektor on tugev ning seal on suured kasumimarginaalid ja riskiga kaalutud kapitali suhtarvud, mis tõenäoliselt piiravad kinnisvarasektori probleemide finantssektori kaudu laiemasse majandusse levikut, kuigi see sektor on kinnisvarasektori riskile väga avatud. Poliitilised edusammud on olnud piiratud. Eelkõige soodustab maksusüsteem jätkuvalt eluaseme omamist, kuna omandi perioodilised maksud on väikesed, ning edendab laenuga rahastatavat eluaseme soetamist, kuna hüpoteeklaenude intressimaksed saab suures mahus maha arvata. Lisaks ei ole ebatõhusat üüriturgu piisavalt reformitud.

(13) Eurostati kinnitatud andmete põhjal[13] Rootsi valitsemissektori eelarvepositsioon 2021. aastal paranes ja jõudis 2022. aastal ülejääki 0,7 % SKPst, samal ajal kui valitsemissektori võlg vähenes 36,5 %-lt SKPst 2021. aasta lõpus 33,0 %-le SKPst 2022. aasta lõpus.

(14) Valitsemissektori eelarvepositsiooni on mõjutanud eelarvepoliitilised meetmed, mis on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks. 2022. aastal hõlmasid sellised tulusid vähendavad meetmed diislikütuse ja bensiini energiamaksu vähendamist; sellised kulusid suurendavad meetmed hõlmasid kodumajapidamiste elektrikulude kompenseerimist. Komisjoni hinnangul on nende meetmete eelarve netokulu 2022. aastal 0,2 % SKPst[14]. Valitsemissektori eelarvepositsiooni on mõjutanud ka Ukraina põgenike ajutise kaitsega seotud eelarvekulud, mis olid 2022. aastal hinnanguliselt 0,2 % SKPst. Samal ajal langesid COVID-19 ajutiste erakorraliste meetmete hinnangulised kulud 2,0 %-lt SKPst 2021. aastal 1,1 %-le SKPst 2022. aastal.

(15) 18. juunil 2021 soovitas nõukogu Rootsil[15] säilitada 2022. aastal toetav eelarvepoliitika, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahastust saadav impulss, ning riiklikult rahastatavad investeeringud.

(16) Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika[16] 2022. aastal pärssiv (+0,4 % SKPst), mis oli kõrge inflatsiooni tingimustes asjakohane. Nagu nõukogu soovitas, jätkas Rootsi majanduse taastamise toetamist muu hulgas taaste- ja vastupidavusrahastust rahastatavate investeeringutega. Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi vahenditest rahastatud kulude maht oli 2022. aastal 0,2 % SKPst (2021. aastal 0,2 % SKPst). Riiklikult rahastatavad investeeringud andsid eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,1 protsendipunkti[17]. Seetõttu säilitas Rootsi riiklikult rahastatavad investeeringud, nagu soovitas nõukogu. Samal andis riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta)

---

13 Eurostat-Euro Indicators, 47/2023, 21.4.2023.

14 Energiatoetusmeetmete eelarveline brutokulu oli 2022. aastal ligikaudu 0,5 % SKPst, kuid ülekandevõrguettevõtjalt *Svenska Kraftnät* saadi märkimisväärset tasakaalustavat tulu.

15 Nõukogu 18. juuni 2021. aasta soovitus, milles esitatakse nõukogu arvamus Rootsi 2021. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 304, 29.7.2021, lk 131).

16 Eelarvepoliitikat mõõdetakse esmaste kulude (ilma kaalutlusõiguse alusel võetud tulumeetmeteta) muutusena keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu suhtes, jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed, kuid võttes arvesse taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatute toetuste ja muude ELi vahenditega rahastatavaid kulusid. Üksikasjalikum teave on esitatud eelarvestatistikatabelite tekstikastis 1.

17 Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud andsid ekspansiivse panuse 0,2 protsendipunkti SKPst.

eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 0,8 protsendipunkti. Seega hoidis Rootsi piisavalt kontrolli all riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu.

(17) Lähenemisprogrammi eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on 2023. aastal ettevaatlik ja edaspidi realistlik. Valitsuse prognoosi kohaselt väheneb reaalne SKP 2023. aastal 1,0 % ja kasvab 2024. aastal 1,2 %. Võrdluseks väheneb komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt reaalne SKP 2023. aastal 0,5 % ja kasvab 2024. aastal 1,1 %, peamiselt seetõttu, et uuemad andmed ja väljaspool ehitussektorit tehtavad investeeringud on komisjoni prognoosi kohaselt mõnevõrra vähem muutuvad.

(18) Valitsus prognoosib oma 2023. aasta lähenemisprogrammis, et 2022. aasta valitsemissektori eelarveülejääk väheneb ja jõuab 2023. aastal puudujääki 0,4 % SKPst. 2023. aasta olukorra halvenemine kajastab peamiselt nõrgemat majandust ja kohaliku omavalitsuse sektori finantsolukorra halvenemist. Programmi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse langema 33,0 %-lt SKPst 2022. aasta lõpus 31,0 %-le SKPst 2023. aasta lõpus. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarvepuudujääk 2023. aastal 0,9 % SKPst. See on suurem kui lähenemisprogrammis prognoositud puudujääk, peamiselt seetõttu, et komisjon eeldab suuremaid avaliku sektori kulutusi, mis tulenevad näiteks suuremast vahetarbimisest ja mitterahalistest sotsiaalsiiretest, aga ka suurematest intressikuludest. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on ka valitsemissektori võla suhe SKPsse 2023. aasta lõpus sarnane (31,4 %).

(19) 2023. aastal peaksid valitsemissektori eelarvepositsiooni jätkuvalt mõjutama meetmed, mida on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks. Need hõlmavad 2022. aastast pikendatud meetmeid (eelkõige bensiini ja diislikütuse energiamaksu vähendamine) ja uusi meetmeid, nagu kodumajapidamiste, ettevõtete ja organisatsioonide elektrikulude hüvitamine. Nende meetmete kulusid tasakaalustavad peamiselt ülekandetasudest saadav tulu ja vähemal määral energiatarnijate ootamatu tulu maksud. Neid tulusid arvesse võttes on komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt toetusmeetmete eelarveline netokulu 2023. aastal 0,1 % SKPst[18]. Enamik 2023. aasta meetmetest ei näi olevat suunatud kõige haavatavamatele kodumajapidamistele või ettevõtetele ega säilita täielikult hinnasignaali energianõudluse vähendamiseks ja energiatõhususe suurendamiseks. Seepärast on suunatud toetusmeetmete summa, mida võetakse arvesse 2023. aastaks esitatud eelarvesoovituse järgimise hindamisel, komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt 2023. aastal 0,0 % SKPst (vastab 2022. aastale). Ukraina põgenike ajutise kaitsega seotud eelarvekulud peaksid 2023. aastal olema üldiselt stabiilsed. 2023. aasta valitsemissektori eelarvepositsiooni peaks toetama COVID-19 ajutiste erakorraliste meetmete järkjärguline kaotamine (1,1 % SKPst).

(20) 12. juulil 2022 soovitas nõukogu[19] Rootsil võtta meetmeid, tagamaks 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv on kooskõlas üldiselt neutraalse

[18] See näitaja kajastab meetmete aastaste eelarvekulude taset, sealhulgas jooksvaid tulusid ja kulusid ning asjakohasel juhul kapitalikulumeetmeid.

[19] Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Rootsi 2022. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Rootsi 2022. aasta lähenemisprogrammi kohta (ELT C 334, 1.9.2022, lk 221).

eelarvepoliitikaga,[20] võttes arvesse jätkuvat ajutist ja sihipärast toetust kodumajapidamistele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Rootsi peaks olema valmis kohandama jooksvaid kulutusi vastavalt muutuvale olukorrale. Samuti soovitati Rootsil suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades taaste- ja vastupidavusrahastut ning muid liidu vahendeid.

(21) Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on eelarvepoliitika 2023. aastal kiire inflatsiooni tingimustes üldiselt neutraalne (–0,1 % SKPst). See järgneb 2022. aasta pärssivale eelarvepoliitikale (+0,4 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) peaks andma 2023. aastal eelarvepoliitikasse üldiselt neutraalse panuse –0,2 % SKPst. Kokkuvõttes on riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kavandatud kasv nõukogu soovitusega kooskõlas. Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi vahenditest rahastatavate kulude maht peaks 2023. aastal olema 0,3 % SKPst, samas kui riiklikult rahastatavad investeeringud peaksid andma eelarvepoliitikasse üldiselt neutraalse panuse 0,1 protsendipunkti[21]. Seega kavatseb Rootsi rahastada täiendavaid investeeringuid taaste- ja vastupidavusrahastust ja muudest ELi vahenditest ega säilita prognoosi kohaselt riiklikult rahastatavaid investeeringuid. Ta kavatseb rahastada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, näiteks investeeringuid tööstuse kliimapöördesse ja lairibaühenduse laiendamisse, mida rahastatakse taaste- ja vastupidavusrahastust ning muudest ELi vahenditest.

(22) Lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk 2024. aastal suurenema 0,6 %-le SKPst. 2024. aasta suurenemine kajastab peamiselt majanduslangust. Programmis prognoositakse, et valitsemissektori võla suhe SKPsse jääb 2024. aasta lõpu seisuga stabiilseks 31,0 % tasemel. Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal hinnatakse komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk on 2024. aastal 0,5 % SKPst. See on üldiselt kooskõlas programmis prognoositud puudujäägiga. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on ka valitsemissektori võla suhe SKPsse 2024. aasta lõpus sarnane (30,7 %).

(23) Lähenemisprogrammiga nähakse ette enamiku energiatoetusmeetmete järkjärguline kaotamine 2024. aastal[22]. Komisjon prognoosib 2024. aasta energiatoetusmeetmete netokuluks 0,1 % SKPst, mis vastab 2023. aastale. Need hinnangud sõltuvad eeldusest, et energiahinnad ei tõuse uuesti. Praegu 2024. aastaks kavandatud energiatoetusmeetmed ei tundu olevat suunatud haavatavatele kodumajapidamistele ega ettevõtetele. Need ei säilita hinnasignaali energianõudluse vähendamiseks ja energiatõhususe suurendamiseks.

(24) Rootsi kavatseb programmi kohaselt saavutada keskpika perioodi eelarve-eesmärgi – st struktuurne eelarvepositsioon –1,0 % SKPst – 2023. ja 2024. aastal ning hoida seda kogu ülejäänud programmiperioodi jooksul. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt peaks struktuurne eelarvepositsioon olema 2023. aastal ülejäägis 0,1 % SKPst ja 2024. aastal 0,7 % SKPst ning seega keskpika perioodi eelarve-eesmärki ületama.

---

[20] Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on Rootsi keskpika perioodi (kümne aasta keskmine) nominaalne potentsiaalne SKP kasv, mida kasutatakse eelarvepoliitika mõõtmiseks, hinnanguliselt 7,7 %.

[21] Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud peaksid andma neutraalse panuse.

[22] Diislikütuse ja bensiini energiamaksu vähendamine peaks jätkuma aastatel 2023–2025.

(25) Eeldades, et poliitikat ei muudeta, prognoositakse komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, et riiklikult rahastatavad esmased netokulud kasvavad 2024. aastal 1,1 %.

(26) Programmi kohaselt peaksid valitsemissektori investeeringud suurenema 2023. aasta tasemelt 4,7 % SKPst 5,2 %-le SKPst 2024. aastal. Suuremad investeeringud kajastavad nii suuremaid riiklikult rahastatavaid investeeringuid kui ka ELi rahastatavaid (nimelt taaste- ja vastupidavusrahastust) investeeringuid. Programmis osutatakse reformidele ja investeeringutele, näiteks pensionisüsteemi muudetud vanusepiirid, mis peaksid aitama kaasa riigi rahanduse jätkusuutlikkusele ning kestlikule ja kaasavale majanduskasvule. Lähenemisprogrammis on esitatud keskpika perioodi eelarvekava aastani 2026. Programmi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk jõudma 2025. aastal ülejääki 0,2 % SKPst ja jõudma 2026. aastal 1,4 % tasemele SKPst. Seega peaks valitsemissektori eelarvepositsioon programmiperioodi jooksul kavakohaselt vastama aluslepingus sätestatud kontrollväärtusele. Programmi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse langema 31,0 %-lt SKPst 2024. aasta lõpus 27,7 %-le SKPst 2026. aasta lõpuks.

(27) Erasektori suur võlg ja mõningatest hiljutistest korrektsioonidest hoolimata endiselt ülehinnatud kinnisvara kujutavad endast makromajanduslikku tasakaalustamatust, mille puhul on oht, et seda ei õnnestu korrapäraselt kõrvaldada. Eluaset on uutel tulijatel endiselt raske soetada, samas kui üüriturg pakub vähe alternatiive ja vajab veel reformimist, et vähendada ootejärjekorda ja edendada üüripindade ehitamist. Rootsi on võtnud tasakaalustamatuse vähendamiseks piiratud poliitikameetmeid, keskendudes makrousaldatavuspoliitikale ja tarnemeetmetele, mille eesmärk on lihtsustada ehituslubade andmise menetlusi ja toetada üürikorterite ehitamist.

(28) Üldine maksukoormus seoses kinnisvaraga jääb suhteliselt väikeseks, sest hüpoteeklaenude intressimaksete puhul tehakse suuri maksusoodustusi ja korduvad omandimaksud on väikesed. Poliitikamuudatuste mõju maksujärgsetele hüpoteeklaenumaksetele on raske hinnata, kuna puuduvad kodumajapidamiste andmed varade ja kohustuste kohta. Selliste andmete kättesaadavus võib suurendada poliitika kujundamise tõhusust, vähendada eluasemeturule sisenemise tõkkeid ja jaotada eluasemekoormust võrdsemalt elanikkonna seas. Üüriturul saab üürist, mis on kehtestatud eeskirjade tõttu turuhinnast madalam, kasu vaid piiratud hulk kodumajapidamisi. Reguleeritud üüri ning leibkonna vajaduste ja sissetuleku vahel puudub seos. Selle tulemusena on pikad ootenimekirjad, eelkõige nende eluasemete puhul, mida on rohkem vaja, ning vabade korterite määr on rahvusvahelisest seisukohast väga madal. Tõhusus paraneks, kui üürid vastaksid turuhinnale ja neid täiendaks sissetulekul ja netovaral põhinev üüritoetus.

(29) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Kuigi Rootsi taaste- ja vastupidavuskava võeti vastu alles 2022. aastal, selle rakendamine juba käib. Kuigi algus on olnud aeglane, kulgeb rakendamine üldiselt kavakohaselt ning praeguses etapis näib vahendite mittekasutamise oht olevat piiratud, võttes arvesse taaste- ja vastupidavuskava suhteliselt väikest rahaeraldist. Komisjoni ja Rootsi vaheline tegevuskord sõlmiti 2023. aasta mais. Rootsi peaks esitama oma esimese maksetaotluse, milles on ühendatud kaks osamakset, 2023. aasta teises pooles. Käimas on REPowerEU peatüki ja *addendum*'i ettevalmistamine tagastamatu toetuse mõningase vähenemise tõttu. Uue REPowerEU peatüki kiire lisamine taaste- ja vastupidavuskavasse võimaldab rahastada täiendavaid reforme ja investeeringuid, et

toetada Rootsi strateegilisi eesmärke energia ja rohepöörde vallas. Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, sotsiaalpartnerite ja muude asjaomaste sidusrühmade süstemaatiline ja tulemuslik kaasamine on jätkuvalt oluline taaste- ja vastupidavuskava ning üleüldise majandus- ja tööhõivepoliitika edukaks rakendamiseks, et tagada laialdane isevastutus üldise poliitilise tegevuskava eest.

(30) Komisjon kiitis 2022. aastal heaks kõik Rootsi ühtekuuluvuspoliitika programmidokumendid. Ühtekuuluvuspoliitika programmide kiire rakendamine vastastikuses täiendavuses ja koostoimes taaste- ja vastupidavuskavaga, sealhulgas REPowerEU peatükiga, on esmatähtis, et viia Rootsis ellu rohe- ja digipööre, suurendada majanduslikku ja sotsiaalset vastupidavust ning tagada tasakaalustatud territoriaalne areng.

(31) Lisaks taaste- ja vastupidavuskavas käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele seisab Rootsi silmitsi mitmete muude probleemidega, mis on seotud i) ebasoodsas olukorras olevate ja rändetaustaga õpilaste ebavõrdsete haridusvõimalustega; ii) vajadusega integreerida ebasoodsas olukorras olevaid rühmi paremini tööturule, ning iii) vajadusega vähendada sõltuvust fossiilkütustest.

(32) Kuigi Rootsi haridustulemused on üldiselt head, püsib Rootsi haridussüsteemis ebavõrdsus. Ebasoodsa sotsiaal-majandusliku ja rändetaustaga õpilastel on piiratud haridusvõimalused, sealhulgas töö leidmiseks vajalike oskuste arendamine. Ebavõrdsus hariduses suureneb ja on sageli seotud asjaoluga, et rändetaustaga õpilaste kooli valiku võimalused on piiratud. Koolide hindamistavade erinevused võivad haridustulemusi veelgi halvendada. Kvalifitseeritud õpetajate nappus on endiselt suur ning on kõige pakilisem erivajadustega õpetajate, kohustuslike koolide aineõpetajate ja keskkoolide kutseõpetajate puhul. Haridussüsteemi ülesehitust ja juhtimist, sealhulgas registreerimisprotsessi ja hindamissüsteemi, ning õpetajate karjääri edenemist on võimalik parandada.

(33) Rootsil on jätkuvalt probleeme ebasoodsa ja rändetaustaga inimeste tööturule integreerimisega ning praeguse oskuste nappuse vähendamisega. Väljaspool ELi sündinud inimeste haridustase on viimastel aastatel langenud, mis suurendab veelgi lõhet ELis sündinud ja väljaspool ELi sündinud inimeste vahel. Haridussüsteemist varakult lahkunud noorte osakaal on suurenenud, eriti väljaspool ELi sündinud õpilaste seas. On vaja tugevdada osalemist õppetegevuses, et aidata ebasoodsas olukorras olevatest rühmadest pärit inimestel arendada tööturu jaoks vajalikke oskusi ja suurendada nende võimalusi tööd leida.

(34) Rootsi peab tegema rohkem jõupingutusi, et täita oma riiklik eesmärk saavutada 2045. aastaks süsinikuneutraalsus. Kuigi Rootsi on jätkuvalt nende liikmesriikide hulgas, kus taastuvate energiaallikate osakaal energia lõpptarbimises on suurim, võivad elektrivõrgu võimsus ja ülekandepiirangud piirata taastuvate energiaallikate edasist kasutuselevõttu tulevikus. 2022. aastal kergitasid need piirangud energiahindu tööstuse ja kodumajapidamiste jaoks ning takistasid majandustegevuse laienemist kaugemates geograafilistes asukohtades. Elektrivõrgu võimsuse suurendamine on otsustava tähtsusega, kuna tööstuse ja transpordi suurenenud elektrivajaduse tõttu peaks Rootsi elektri lõpptarbimine 2045. aastaks kahekordistuma 300 TWh-ni. Elektrivõrgu ehitamisel ja tugevdamisel esineb aga viivitusi, mis on tingitud pikkadest loamenetlustest. Lisaks on Rootsis mõned kõige pikemad haldusmenetlused ELis taastuvate energiaallikate, eelkõige maismaa tuuleenergia projektide kasutuselevõtuks. Valitsus on algatanud uurimise keskkonnalubade hindamise lihtsustamiseks Rootsi keskkonnaseadustiku raames. Samal ajal puuduvad konkreetsed poliitikameetmed, et

kiirendada haldusmenetlusi elektrivõrgu laiendamiseks ja taastuvate energiaallikate kasutuselevõtuks, piirates neis menetlustes osalevate asutuste arvu ja rakendades menetlusi paralleelselt. Lisaks on oluline vähendada energiatarbimist energiatõhususe suurendamise kaudu, et vähendada süsinikdioksiidi heidet ning kodumajapidamiste ja ettevõtete energiakulusid. Energiatõhususe osas on oht, et Rootsi ei saavuta oma riiklikku eesmärki kasutada 2030. aastal energiat 50 % tõhusamalt (võrreldes 2005. aastaga), kui aastate 2005–2020 energiatarbimine jätkub. Rootsi, kus primaarenergia tarbimine oli 2021. aastal 43,8 miljonit naftaekvivalenttonni, on endiselt nende liikmesriikide hulgas, kus energiatarbimine elaniku kohta on suurim. 2022. aasta augustist kuni 2023. aasta märtsini vähenes Rootsis maagaasi tarbimine võrreldes eelneva viie aasta sama perioodi keskmise gaasitarbimisega 37 %, st rohkem, kui oli seatud eesmärgiks (15 %). Rootsi võiks jätkata jõupingutusi gaasinõudluse ajutiseks vähendamiseks kuni 31. märtsini 2024[23].

(35) Tööjõu- ja oskuste nappus rohepöörde jaoks olulistes sektorites ja kutsealadel, sealhulgas nullnetotehnoloogiate väljatöötamine, kasutuselevõtt ja hooldamine, tekitab probleeme üleminekul kasvuhoonegaaside nullnetoheitega majandusele. Kvaliteetsed haridus- ja koolitussüsteemid, mis vastavad tööturu muutuvatele vajadustele, ning sihipärased täiend- ja ümberõppe meetmed on esmatähtsad, et vähendada oskuste nappust ning edendada töötajate kaasamist ja üleminekut. Kasutamata tööjõupakkumise rakendamiseks peavad need meetmed olema kättesaadavad eelkõige rohepöördest enim mõjutatud üksikisikutele ning sektorites ja piirkondades. Tööjõunappus on Rootsis viimastel aastatel suurenenud ja 2022. aastal teatati sellest 16 ameti puhul, mis vajavad rohepöördeks erioskusi või -teadmisi.

(36) Võttes arvesse komisjoni hinnangut, on nõukogu 2023. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus[24] kajastub allpool esitatud soovituses 1.

(37) Võttes arvesse komisjoni põhjalikku analüüsi ja kõnealust hindamist, on nõukogu 2023. aasta riikliku reformikava ja 2023. aasta lähenemisprogrammi läbi vaadanud. Määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 6 alusel antud nõukogu soovitused kajastuvad allpool esitatud soovituses 1. Soovituses 1 osutatud poliitikameetmed aitavad kõrvaldada erasektori suurest võlast ja kõrgetest eluasemehindadest tulenevaid haavatavusi,

SOOVITAB Rootsil võtta 2023. ja 2024. aastal järgmisi meetmeid.

1. Kaotada kehtivad energiatoetusmeetmed 2023. aasta lõpuks. Kui energiahindade uue tõusu tõttu on vaja toetusmeetmeid, tagada, et need on suunatud haavatavate kodumajapidamiste ja ettevõtete kaitsmisele, on eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitavad stiimulid energiasäästuks.

   Säilitada 2024. aastal usaldusväärne eelarvepositsioon ja riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud ning tagada taaste- ja vastupidavusrahastu toetuste ja muude ELi vahendite tulemuslik kasutuselevõtt, eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks.

   Jätkata 2024. aasta järgsel perioodil investeeringuid ja reforme, mis soodustavad suuremat kestlikku majanduskasvu ja säilitavad keskpikas perspektiivis usaldusväärse eelarvepositsiooni.

[23] Nõukogu määrus (EL) 2022/1369 ja nõukogu määrus (EL) 2023/706.

[24] Vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2 ja artikli 9 lõikele 2.

Vähendada kodumajapidamiste suure võlakoormuse ja eluasemeturu tasakaalustamatusega seotud riske, vähendades hüpoteeklaenude intressimaksete maksudest mahaarvamist ja/või suurendades korduvaid omandimakse, samas luues poliitika paremaks hindamiseks ja suunamiseks asjakohased vahendid. Soodustada investeeringuid elamuehitusse, et leevendada kõige pakilisemaid puudujääke, eelkõige kõrvaldades ehituse struktuursed takistused ja tagades ehituseks kasutatava maa pakkumise. Parandada eluasemeturu tõhusust, sealhulgas üürituru reformimise kaudu.

2. Jätkata taaste- ja vastupidavuskava järjepideva rakendamisega ning viia kiiresti lõpule REPowerEU peatüki koostamine, et alustada viivitamata selle elluviimist. Jätkata ühtekuuluvuspoliitika programmide kiiret rakendamist täielikus vastastikuses täiendavuses ja koostoimes taaste- ja vastupidavuskavaga.

3. Parandada ebasoodsa sotsiaal-majandusliku ja rändetaustaga õpilaste õpitulemusi, tagades võrdsed juurdepääsuvõimalused koolisüsteemis ja lahendades kvalifitseeritud õpetajate puuduse probleemi. Arendada ebasoodsas olukorras olevate rühmade, eelkõige rändetaustaga inimeste oskusi, kohandades vahendeid ja meetodeid vastavalt nende vajadustele, et aidata neil tööturule integreeruda.

4. Vähendada sõltuvust fossiilkütustest, kiirendades taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, sealhulgas laiendades ja ajakohastades energia ülekandevõrke, viies ellu reforme haldus- ja loamenetluste lihtsustamiseks ja kiirendamiseks, parandades energiatõhusust ja tõhustades poliitilisi jõupingutusi rohepöördeks vajalike oskuste pakkumiseks ja omandamiseks.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja